

Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs
Snoeksloot 39
3993 HG Houten
www.thuisonderwijs.nl

Betreft: Reactie NVvTO op internetconsultatie “Wetsvoorstel terugdringen verzuim”

Houten, 22 september 2022

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Vernieuwend onderwijs	2
Thuiszitters en thuisonderwijs	2
Knelpunt: school als enige oplossing	3
Hoe het elders gaat: Denemarken	4
Thuisonderwijs biedt kansen	4
Bijlage: aanbevelingen thuisonderwijs	6

Inleiding

De Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs (NVvTO) is sinds 2000 een inclusieve vereniging voor en door ruim 700 Nederlandse thuisonderwijzers.¹

De NVvTO vindt het recht van kinderen op kwalitatief goed onderwijs van groot belang. Geen kind is hetzelfde. Alle ouders zouden moeten kunnen kiezen voor het onderwijs dat het beste bij hun kinderen past. Ook thuisonderwijs zou daarbij moeten horen. De NVvTO pleit daarom al jaren voor het erkennen van thuisonderwijs als volwaardige onderwijsvorm en voor een toezichtvorm die daarbij past en proportioneel is.

Het voorliggende wetsvoorstel² beoogt de positie van thuiszitters te verbeteren, conform het doel dat de regering zich heeft gesteld om het aantal thuiszitters tot nul terug te brengen. De situatie rond thuiszitters is de afgelopen jaren urgenter geworden omdat het aantal thuiszitters blijft toenemen. Ouders zitten soms met hun handen in het haar, omdat passend onderwijs in de praktijk vaak lastig te organiseren is.³

De Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs (NVvTO) behartigt de belangen van ouders die hun kinderen thuisonderwijs geven. Als zodanig is de problematiek van verzuim(registratie) ons grotendeels vreemd. Wèl hebben wij een opvatting over hoe dit wetsvoorstel voorbij gaat aan de mogelijkheden van andere vormen van onderwijs dan de vaste, gebaande wegen van de schoolgang en de achterliggende problematiek van de kinderen. Daar vragen wij graag aandacht voor: als het probleem (geen onderwijs) van het kind moet worden opgelost, moet ook dat als vertrekpunt worden genomen en centraal staan - niet het doel om aantal vrijstellingen te verminderen.

Op deze plek is overigens ook de opmerking gepast dat thuisonderwijs *niet* voor alle thuiszitters een oplossing zal zijn. Het succes van thuisonderwijs staat of valt met de inzet van de ouders. Wanneer zij daartoe zelf beslissen uit een vrije en positieve keuze, dan is de kwaliteit van het onderwijs van (zeer) goed niveau. Uitgesloten moet dus zijn dat ouders door externe factoren worden gedwongen tot thuisonderwijs, bijvoorbeeld doordat scholen niet in staat zouden zijn goed en passend onderwijs te bieden. Met die opmerking in het achterhoofd volgt hieronder nadere toelichting over hoe thuisonderwijs kan helpen om goed passend onderwijs te verzorgen aan thuiszitters (al is dat in de huidige wet vooral op basis van vrijstelling van de leerplicht).

---

¹ Voor meer informatie, zie www.thuisonderwijs.nl/

² Terugdringen verzuim - W14222.K-1, <https://internetconsultatie.nl/terugdringenverzuim/>

³ [Ouders van thuiszittende kinderen wanhopig: 'Politiek moet ingrijpen' | RTL Nieuws](#)

Vernieuwend onderwijs

Als het gaat om het lerarentekort hebben minister Wiersma en minister Dijkgraaf uitgesproken dat het nu tijd is om te kijken naar “onorthodoxe plannen” en daarnaast “zonder taboes te gaan kijken naar andere mogelijkheden”⁴. Wellicht kan deze manier van kijken ook worden ingezet voor de thuiszitters: out-of-the-box denken helpt wellicht om het probleem van thuiszitters aan te pakken.

Het wetsvoorstel lijkt helaas uit te gaan van het idee dat de oplossing ligt in het op school krijgen van *alle* thuiszitters. Dat is opmerkelijk, omdat in sommige gevallen juist de context van een school een reden kan zijn voor thuiszitters om niet meer naar school te gaan. Dit is het tegenovergestelde van out-of-the-box denken: ‘onderwijs ontvangen’ is immers niet hetzelfde als ‘naar school gaan’.

Recent (juni 2020) heeft er ook een internetconsultatie plaatsgevonden die meer specifiek gericht was op een andere vrijstellingsgrond⁵ (artikel 5 onder b) dan die waar het huidige wetsvoorstel zich op concentreert (artikel 5 onder a). De aanbevelingen die wij destijds hebben gedaan zijn ook in het kader van het huidige wetsvoorstel relevant en zijn daarom (grotendeels) toegevoegd in de bijlage.

Als een kind zich het beste kan ontwikkelen in de setting van thuisonderwijs, dan verdient een kind die kans. Daarmee zou goed thuisonderwijs direct bijdragen aan het terugbrengen van het aantal thuiszitters: thuiszitters die (succesvol) thuisonderwijs ontvangen, zijn immers geen thuiszitters meer. Dat zijn kinderen die uitstekend individueel en kleinschalig onderwijs ontvangen.

Thuiszitters en thuisonderwijs

Juist omdat wij als belangenbehartiger voor *thuisonderwijs* reageren op een wetsvoorstel rond *thuiszitters*, willen wij hier aandacht vragen voor een helder onderscheid: *thuiszitten* is ronduit ongewenst en wat dat betreft kunnen wij de beweegredenen van het wetsvoorstel volgen. In die situatie moet immers worden aangenomen dat er geen onderwijs plaatsvindt (al gaan de meeste ouders al snel op zoek naar vervangend onderwijs). *Thuisonderwijs* daarentegen kan, wanneer ouders daarvoor (kunnen) kiezen, een heel rijke en persoonlijke leersituatie opleveren, waarbij de ouders zelf het onderwijs aan hun kinderen op zich nemen.

Hoewel de begrippen in dat opzicht dus ver uit elkaar liggen, ontwikkelt een situatie zich soms van een *thuiszitter* tot *thuisonderwijs*. In veel van die gevallen zijn ouders en kind dan erg blij dat het (uiteindelijk) mogelijk werd om die omslag te maken en dat er geen

---

⁴ Kamerbrief over *Lerarenstrategie*, 1 juli 2022

⁵ <https://www.internetconsultatie.nl/richtingbezwaren>

verplichting (meer) is om toch een school te bezoeken. Thuisonderwijs is een passende oplossing gebleken.

Dat een vrijstelling “het ergste (is) dat je als kind kan overkomen”⁶ is (in die gevallen) dan ook pertinent onjuist en gaat compleet voorbij aan de individuele details en behoeften van het kind, die hierbij erg van belang zijn.

De NVvTO begrijpt dat vrijstellingen een ongewenste situatie zijn vanuit het wettelijk kader (voor ‘vrijgestelden’ is immers -wettelijk- niets georganiseerd). Vanuit de wet gezien kan een vrijstelling dan ook geen oplossing bieden voor het probleem van een thuiszitter. Echter, in het zoeken naar oplossingen zouden zulke beperkingen niet het zicht op passende vormen van onderwijs mogen belemmeren. Als thuisonderwijs de toekomst van kinderen kan helpen vormen (en dat kan het!), wat staat een goede wettelijke regeling daarvoor dan in de weg?

Knelpunt: school als enige oplossing

De mogelijkheden om thuisonderwijs te geven zijn in Nederland op dit moment echter zeer beperkt. In feite is er geen ‘vrije keuze’, maar wordt het enkel mogelijk wanneer er sprake is van een vrijstelling van de leerplicht. Dat is in de ogen van de NVvTO een probleem, omdat thuisonderwijs daarmee niet erkend wordt als onderwijs - hoe goed en passend het onderwijs ook kan zijn.

Het beeld dat er niets aan onderwijs buiten school om mogelijk zou zijn, leidt (soms) tot schrijnende situaties. Ondanks dat ouders in veel gevallen heel graag bereid zijn om uitermate ingrijpende stappen te nemen (waaronder ook het opgeven van een baan om het geven van thuisonderwijs mogelijk te maken), wordt die route hen door de huidige wet nu vaak ontzegd.

Ook in het document “Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)”⁷, bijgevoegd bij de internetconsultatie, staat: “Het stimuleren van de aanwezigheid op school is een belangrijke voorwaarde om van onderwijs te kunnen genieten.” In deze stelling ligt een aanname besloten dat onderwijs altijd vanuit school dient te worden ontvangen. Het idee dat kinderen alléén op een school onderwijs zouden kunnen ontvangen, geeft echter geen ruimte aan de mogelijkheid van thuisonderwijs, laat staan aan hybride vormen.

Thuisonderwijs is echter bij uitstek een onderwijsvorm waarbij de leerling centraal staat. Voorkom daarom dat school de vooraf vaststaande oplossing is en schep ook mogelijkheden voor passende en werkende oplossingen, die soms juist gevonden worden buiten een school om.

---

⁶ Dhr Van Meenen tijdens, zie [verslag van een wetgevingsoverleg](#), gehouden op 27 juni 2022

⁷ <https://www.internetconsultatie.nl/terugdringenverzuim/document/9283>

Hoe het elders gaat: Denemarken

In Nederland wordt het Deense onderwijssysteem regelmatig als inspiratiebron gezien⁸. Denk aan de mate waarin ‘beweging’ is geïntegreerd in het onderwijs⁹, of de aanpak van digitale geletterdheid¹⁰. De aanpak van Denemarken ten opzichte van het passend onderwijs is ook een inspiratiebron geweest voor Nederland¹¹.

In het kader van leerlingen met ontwikkel- of leerproblemen is het interessant om te noemen dat deze leerlingen in Denemarken in een kleine groep van 6 tot 8 leerlingen specifieke aandacht kunnen krijgen van een gespecialiseerde docent of pedagoog¹².

Als het gaat om thuisonderwijs, dan zie je dat thuisonderwijs in Denemarken één van de wettelijk verankerde vormen van onderwijs is. In Denemarken is er géén schoolplicht, maar een onderwijsplicht, waarbij de mogelijkheid om thuisonderwijs te geven expliciet in de wet is opgenomen. Het Deense Hjemmeundervisning¹³ is al meer de anderhalve eeuw wettelijk geregeld.

De overheid werkt in Denemarken¹⁴ vanuit vertrouwen en de regeldruk is gering. Het uitgangspunt is dat kinderen thuis op een vergelijkbaar niveau met school worden onderwezen.

Thuisonderwijs biedt kansen

Een blik op de praktijk en de uitgebreide academische literatuur leert dat thuisonderwijskinderen het op alle vlakken vergelijkbaar, of zelfs beter doen dan schoolgaande kinderen¹⁵. De kinderen die nu thuisonderwijs ontvangen komen goed terecht¹⁶. Thuisonderwijs is, met andere woorden, een (mogelijke) verrijking van het onderwijsbestel.

Thuisonderwijs verdient daarom een plek in het onderwijsstelsel van Nederland. Historisch en internationaal gezien is thuisonderwijs een beproefde vorm van onderwijs en ook in Nederland is er een groep ouders die bewust thuisonderwijs geeft. Deze ouders zullen thuisonderwijs willen blijven geven, omdat zij verantwoordelijkheid willen nemen voor het

⁸ <https://kindvak.nl/wat-nederland-kan-leren-van-denemarken/>

⁹ GLOS | Studiereis Dynamische Schooldag Denemarken

¹⁰ Digitale geletterdheid in Denemarken: dit kan Nederland leren van de Denen

¹¹ <https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/inspiratie/passend-onderwijs-in-denemarken/>

¹² onderwijs Denemarken | ZinMag

¹³ <https://www.skole-foraeldre.dk/artikel/hjemmeundervisning>

¹⁴ We noemen Denemarken hier overigens enkel ter illustratie, maar ook andere landen zoals Canada, het Verenigd Koninkrijk of de VS kennen verschillende, maar ruime mogelijkheden tot thuisonderwijs.

¹⁵ Zie bijvoorbeeld deze grote overzichtsstudie: Ray, B.D. (2017). A systematic review of the empirical research on selected aspects of homeschooling as a school choice. *Journal of School Choice*, 11(4), 604-621, DOI: 10.1080/15582159.2017.1395638.

¹⁶ Blok, H., Triesscheijn, B., & Karsten, S. (2010). Vervangend onderwijs aan kinderen van ouders met een richtingbezwaaar: aanvullend onderzoek. Amsterdam: Kohnstamm Instituut, rapport No. 840.

onderwijs aan hun eigen kinderen. Zij stemmen dat ook af op de individuele behoeften van het kind.

Overigens hoeft thuisonderwijs niet ongeregeld te blijven zoals dat nu het geval is. Thuisonderwijs kan goed samengaan met daarop toegesneden toezicht, ook zonder een onevenredige (administratieve) last voor de ouders. De Stichting Keurmerk Thuisonderwijs heeft inmiddels jarenlange ervaring met het controleren van de kwaliteit van thuisonderwijs. Zeker wanneer pas op latere leeftijd met thuisonderwijs wordt gestart, kan goede begeleiding erg belangrijk zijn¹⁷.

De NVvTO heeft er vertrouwen in dat thuisonderwijs, wanneer dat erkenning krijgt als volwaardige onderwijsvorm, zal helpen in situaties die nu uitzichtloos lijken. Hoe goed scholen ook georganiseerd zullen worden, er zullen altijd situaties blijven waarin kinderen beter af zijn met de rust en vertrouwdheid die alleen thuisonderwijs hen kan bieden. Waar mogelijk helpen wij graag om deze vernieuwing op gang te brengen en het huidige thuisonderwijs te versterken.

Wij kijken daar erg naar uit.

Namens het bestuur van de NVvTO,
drs. M.C. van Buren

---

¹⁷ De NVvTO biedt daartoe verschillende mogelijkheden, waaronder workshops, intervisie en (bemiddeling tbv) leermiddelen.

Bijlage: aanbevelingen thuisonderwijs

Als Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs zien wij dat thuisonderwijs een heel mooie invulling van het onderwijs kan zijn. Om bij te dragen aan passend toezicht met proportionele deugdelijkheidseisen doen wij graag een aantal aanbevelingen:

Persoonlijk en innovatief

Bij thuisonderwijs staat de idee centraal dat kinderen leren op het tempo en op de manier die het beste bij dat specifieke kind past. Daar volgt altijd een bepaalde vorm van één-op-één onderwijs uit, zoals dat op scholen praktisch niet geboden kan worden. Volgens onderwijskundige Bloom is het de opdracht van schoolonderwijs om de effectiviteit van een-op-een-onderwijs zo goed mogelijk te benaderen.¹⁸

Zowel nationaal als internationaal is er een groeiende tendens om te kijken naar passend onderwijs of personalized learning¹⁹ om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de leermogelijkheden van het kind. Doordat thuisonderwijs altijd aansluit bij het kind, biedt het overigens ook mogelijkheden voor de duizenden kinderen die uitvallen in het schoolonderwijs.²⁰

Resultaten

Er is genoeg wetenschappelijk onderzoek²¹ dat aantoont dat kinderen "zich in hun schoolvorderingen en in hun sociaal-emotionele ontwikkeling in positieve zin van hun op school onderwezen leeftijdsgenoten" onderscheiden²². Uit een langdurig onderzoek in Engeland kwam bijvoorbeeld naar voren dat 'working-class' kinderen, die thuisonderwijs kregen, beter scoorden dan schoolgaande kinderen van professionele 'middle-class' ouders en dat bij thuisonderwezen kinderen sekseverschillen in examenresultaten verdwijnen²³. Ook in Nederland stromen kinderen vanuit thuisonderwijs succesvol door naar het voortgezet onderwijs (VO) en het hoger onderwijs, zoals van goed onderwijs verwacht mag worden²⁴.

---

¹⁸ Bloom, Benjamin S. (1984). The 2 Sigma Problem: The Search for Methods of Group Instruction as Effective as One-to-One Tutoring. *Educational Researcher*, 13(6), 4–16.

¹⁹ IMPACT REPORT. Building Capacity for Personalized Learning and More, 2016-2017.

²⁰ Zie bv KST-26695-123, ISSN 0921 - 7371, 's-Gravenhage 2019.

²¹ Zie bv Rudner, L.M. (1999). Scholastic Achievement and Demographic Characteristics of Home School Students in 1998. *Education Policy Analysis Archives*, 7(8).

Sperling, J. (2004). Thuisonderwijs in Vlaanderen: een voorbeeld voor Nederland. *NJB*, 2004/25.

Verdonschot, A. (2007). Socialization in a Homeschooling Situation: A Review of Literature.

Gaither, M. (2007) *The Wiley Handbook of Home Education*.

²² Blok, H. (2002). De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten. *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14(4), 151-163.

²³ Zie onderzoek geciteerd in 'Children Taught At Home Learn More', *The Observer* 13 aug. 2000; 'School Is Out Forever', *The Guardian* 10 sept. 2002.

²⁴ Het rapport *De Staat van het Onderwijs 2020* toont helaas dat het daar in regulier onderwijs juist ook aan schort.

Hoewel thuisonderwijskinderen niet naar school gaan, staan zij middenin de maatschappij en zijn zelfs bovengemiddeld maatschappelijk betrokken.²⁵ Hun contacten zijn veel gevarieerder dan wanneer ze een school zouden bezoeken in de wijk waar ze wonen, doordat thuisonderwijzers uit alle mogelijke richtingen en alle lagen van de bevolking komen. Bovendien is er geen sprake van segregatie op leeftijd: ze zijn gewend om met alle leeftijden op te trekken en daarvan te leren (zoals bijvoorbeeld ook bij Montessori- of Jenaplan-onderwijs).

Ruimte in de wet

De NVvTO wil dat de toegevoegde waarde van thuisonderwijs wordt erkend en dat thuisonderwijs plaats krijgt in een kaderwet, waardoor het als vrije keuze toegankelijk wordt, ongeacht (in)richtingbezwaar en ongeacht of een kind naar school is geweest. Mogelijk ontstaat daarbij ook ruimte voor nieuwe hybride vormen waar behoefte aan is (deeltijd thuis/school en/of tijdelijk school). Uiteraard volgt daaruit dat wettelijk zal worden geregeld dat thuisonderwijs dient te voldoen aan daarop toegesneden eisen voor kwaliteit, bekwaamheid, burgerschap en veiligheid, zoals dat ook in het regeerakkoord al is genoemd.

De NVvTO vindt dat de eisen en het toezicht waaraan het thuisonderwijs moet voldoen passend, proportioneel en (breed) gedragen moeten zijn. Methoden en systemen die op scholen en binnen bestaande structuren heel algemeen zijn, vereisen voor thuisonderwijs een geheel andere benadering. Het uitwerken van een wetsvoorstel dient daarom te vertrekken vanuit de kracht en kansen die thuisonderwijs te bieden heeft.

Interesses van het kind

Thuisonderwijs kan een grotere variëteit aan onderwijs bieden dan een schoolomgeving, zowel voor praktijkgericht onderwijs als cognitieve vaardigheden. Kinderen kunnen extra leren over hun interessegebied en kunnen daarvoor bijvoorbeeld gebruik maken van duizenden colleges van (ook steeds meer Nederlandse) universiteiten via MOOC, Coursera of EdX. Ook vakken die normatief vanaf een bepaald moment worden aangeboden, kunnen vervroegd of juist uitgesteld worden aangeboden om meer aan te sluiten bij de specifieke capaciteiten van het kind²⁶.

Eén van de doelen van het onderwijs is een liefde voor leren. Hierbij speelt de intrinsieke motivatie een belangrijke rol²⁷ en is één van de bepalende factoren. Kinderen hebben hierin ook, bijna van nature, eigenaarschap over hun leren en een immanente vorm van onderzoekend leren.²⁸

---

²⁵ Blok, H. (2002) De effectiviteit van thuisonderwijs: een overzicht van onderzoeksresultaten. *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, 14(4), 151-163.

²⁶ Zo zijn er ouders die Latijn en Grieks aanbieden op de basisschool of er wordt gekozen om wel aan motorische behendigheid te blijven werken, maar letters schrijven pas vanaf groep 4 aan te bieden.

²⁷ Hier zijn talloze onderzoeken naar uitgevoerd, waaronder het ARCS model (Keller, J. M. (1983). *Motivational design of instruction*. In C. M. Reigeluth, *Instructional-design Theories and Models* (pp. 386-434). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Publisher.). Daarbij gaat het om 'Aandacht, Relevantie, Vertrouwen en Bevrediging'.

²⁸ Kraaij, D.A. (2015). *Onderzoekend en ontwerpend leren*. Wetenschapsknooppunt Wageningen University.

Confucius zei al: "Vertel het me en ik zal het vergeten. Laat het me zien en ik zal het onthouden. Laat het me ervaren en ik zal het me eigen maken." Thuisonderwijs is als onderwijsvorm op unieke wijze in staat om leren relevant te maken. Waar het voor scholen een logistieke uitdaging is om op excursies te gaan, is het voor thuisonderwijzers geen probleem om natuurlessen buiten te doen of 'even naar het Rijksmuseum' te gaan om naar De Nachtwacht te kijken.

Thuisonderwijs heeft een langetermijnvisie

In de huidige praktijk gebruiken ouders de kerndoelen (of curriculum.nu) op verschillende manieren: als uitgangspunt om hun onderwijs inhoudelijk vorm te geven, maar ook bewakend: zijn er gebieden die de komende periode extra aandacht behoeven?

De NVvTO wil voorkomen dat de kerndoelen en met name de bijbehorende leerlijnen zullen leiden tot vaststaande (jaar)programma's. Juist de flexibiliteit in snelheid en onderwerpen geeft thuisonderwijs haar unieke karakter en maakt het waardevol. Thuisonderwijs richt zich op de langetermijnvisie en -ontwikkeling van het kind.

Pedagogisch didactische vaardigheid

Bij thuisonderwijs zijn de ouders door hun intrinsieke motivatie en betrokkenheid in staat om met het onderwijs aan te sluiten bij de cognitieve capaciteiten van hun kinderen. Als gemotiveerde ouders ontplooiën ze vaardigheden en blijven ze daarin groeien naarmate hun kind ouder wordt en het onderwijs zich verder ontwikkelt.²⁹ Ze kunnen van nature rekening houden met de leerstijlen van hun kind. Ze zien ook welke vaardigheden hun kinderen al beheersen en kunnen zo, veel beter dan in een klaslokaal, aansluiten op de zone van naaste ontwikkeling.³⁰

"I prefer to make those [educational] choices myself. Not because I think I know 'better' than all those professional educators, but I do think I know my own children best, and consequently which programs and methods would benefit them. Homeschooling is not about rejecting other people and things; it's about making personal and positive choices for your own family,"³¹

De NVvTO vindt de kwaliteit van thuisonderwijs een belangrijk onderwerp en geeft daarom al sinds jaar en dag informatie over thuisonderwijs, faciliteert netwerken waar thuisonderwijzers elkaar kunnen ondersteunen, geeft workshops en organiseert intervisiegroepen. Van deze faciliteiten wordt door thuisonderwijzers, op vrijwillige basis, reeds op grote schaal gebruik gemaakt.

---

²⁹ Meighan, R. (1996). Home-Based Education. Not 'Does It Work?' but 'Why Does It Work So Well?'. University of Nottingham School of Education.

³⁰ Zie voor een uitwerking van de theorie van Vygotsky bv Frea Janssen-Vos, Basisontwikkeling voor de peuters en de onderbouw (2008, Van Gorcum).

³¹ Ulrich, M. (2008, January) Why I homeschool: (because people keep asking).

Samenwerking en expertise

Er zijn veel gezinnen waarbij beide ouders een grote rol in het onderwijs spelen. Ook structurele samenwerking met andere ouders of het inhuren van externe expertise is iets waar veel thuisonderwijzers gebruik van maken, omdat het het onderwijs verrijkt of omdat ze zelf niet de specifieke kennis hebben. Structureel samenkomen om coöperatief te leren is ook voor thuisonderwezen kinderen cruciaal voor de sociale ontwikkeling.

Ouders zijn verantwoordelijk voor het onderwijs aan hun kinderen, maar zij zijn niet altijd de leraar van alle vakken die zij hun kinderen aanbieden. Bij thuisonderwijs functioneren de ouders ook als coach van hun kind. Zij hoeven derhalve niet al het onderwijs zelf te geven.

Idealiter zou het zelfs mogelijk zijn om bijvoorbeeld voor bepaalde vakken gebruik te maken van de expertise van een school door je in te schrijven voor bepaalde vakken.³²

Locatie van het onderwijs

Anders dan bij schoolonderwijs is de locatie van het onderwijs veelal van ondergeschikt belang - thuisonderwijs concentreert zich niet op één locatie: waar mogelijk volgt de locatie het onderwijs.

Veel thuisonderwijzers maken, op structurele basis, gebruik van alle leermomenten waar je als gezin tegenaan loopt. Daarnaast wordt een groot deel, al dan niet in samenwerking met andere thuisonderwijsgezinnen, buitenshuis ingevuld met bijvoorbeeld museumbezoeken, workshops en natuurexcursies. Dergelijke excursies vormen voor veel thuisonderwijzers, veel meer dan bij schoolreisjes, een wezenlijk onderdeel van het onderwijs.

Veel thuisonderwijzers maken graag gebruik van de flexibiliteit die thuisonderwijs biedt om hun kinderen leerzame ervaringen te laten opdoen in het buitenland. Kennis van en ervaring met andere talen en culturen is namelijk waardevol in onze samenleving. Er bestaat voor veel thuisonderwijzers ook niet echt zoiets als 'vakantie'. Het onderwijs gaat tijdens de vakantie -misschien op andere wijze- gewoon door, of de vakantie wordt er zelfs (deels) op uitgezocht.

De onderwijsinspectie

Als NVvTO vinden we goed onderwijs belangrijk. We vinden het daarom ook belangrijk dat goed onderwijs gestimuleerd wordt. We zien daar meerdere mogelijkheden voor.³³ Ook extern toezicht kan daar een bijdrage aan leveren. In veel andere landen in Europa en daarbuiten is thuisonderwijs een erkende onderwijsvorm. Daardoor hebben we de luxe om

---

³² Zeker voor vakken waarbij practica een belangrijk onderdeel van het curriculum zijn, zou zo'n constructie, die in Amerika heel gebruikelijk is, een verrijking kunnen zijn.

³³ Zie bijvoorbeeld hierboven onder 'Pedagogisch didactische vaardigheden'.

te kijken hoe andere landen dit hebben vormgegeven.³⁴ Daarbij is er een duidelijk verschil tussen de Angelsaksische landen, die vaak minimaal toezicht hebben, en bijvoorbeeld Frankrijk en België, waar het toezicht een grotere rol heeft. Echter, ook in landen met minimaal toezicht blijkt dat kinderen goed of bovengemiddeld scoren in hun leerprestaties³⁵.

In Frankrijk en België gebeurt het toezicht door een inspecteur van de onderwijsinspectie. Daarbij hebben we van veel mensen gehoord dat dat toezicht soms arbitrair voelt, onder andere doordat zij het eerste thuisonderwijsgezin zijn waar die inspecteur het onderwijs controleert.

Thuisonderwijs is intensief en vraagt veel van ouders. Daardoor is het zo dat, ook in landen waar thuisonderwijs in de wet verankerd is, slechts ongeveer 1 tot 3% voor thuisonderwijs kiest.³⁶ En zo kan het dus zijn dat een individuele inspecteur nauwelijks te maken heeft met thuisonderwijs. Wij vinden het daarom belangrijk dat het toezicht op thuisonderwijs bij specifieke personen wordt belegd. Wat ons betreft gaat het daarbij om een adviserende rol om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Een meer controlerende rol is ook mogelijk, maar dient ingebed te zijn in een stevig begrip van thuisonderwijs en de verschillende methoden.

Veiligheid

Alle kinderen hebben, ongeacht de vorm van onderwijs die zij genieten, recht op een veilige leeromgeving. Een veilige leeromgeving is zelfs essentieel. De Wet Veiligheid op School is dan ook een logische ontwikkeling. Pesten en ander onveilig gedrag zijn factoren die niet alleen de schoolprestaties beïnvloeden. Bij thuisonderwijs valt de leeromgeving grotendeels samen met de persoonlijke levenssfeer. Kinderen die thuisonderwijs krijgen zijn gemiddeld genomen sociaal vaardiger en rijper, hebben een beduidend positiever zelfconcept dan schoolkinderen en vertonen minder gedragsproblemen.³⁷

De NVvTO snapt dat de staat de veiligheid van alle kinderen wil garanderen. Indien daar zwaarwegende redenen voor zijn, heeft de staat reeds voldoende wettelijke middelen voor controle van de thuissituatie. De keuze voor thuisonderwijs is op zichzelf echter geen zwaarwegende reden om een gestandaardiseerde inbreuk op het privéleven, zoals een verplicht huisbezoek, te rechtvaardigen.³⁸

---

³⁴ Zoals dat ook door de ministers van OCW al meerdere termijnen is gedaan. Zie bv: Kamerstukken II 2011/12, 33 000 VIII, nr. 146.

³⁵ Snyder, M. (2002). An Evaluative Study of the Academic Achievement of Homeschooled Students Versus Traditionally Schooled Students Attending a Catholic University.

³⁶ Zie bijvoorbeeld https://nces.ed.gov/programs/digest/d18/tables/dt18_206.10.asp

³⁷ Zie bijvoorbeeld Blok, H. (2004). Is school echt zo belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling? *JSW*, 89(1).

³⁸ Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM): “Eenieder heeft recht op de eerbiediging van zijn privéleven, zijn familie – en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van ’s lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.”

Een onderzoek naar ‘een veilige leeromgeving’ is, in het geval van een gezinssituatie, daarom geen taak voor de Onderwijsinspectie. Net als met een gedwongen gesprek met de LPA, kan een gedwongen huisbezoek ook hier juist voor een gevoel van onveiligheid bij kinderen zorgen. Een inbreuk op hun persoonlijke levenssfeer is heel ingrijpend en vormt een stressvolle gebeurtenis. Het is dus niet in het belang van kinderen wanneer de ouders tegen hun wil gedwongen worden tot een huisbezoek. Hoewel veel thuisonderwijsgezinnen bereid zullen zijn de Onderwijsinspectie vrijwillig thuis te ontvangen, zou een gesprek op een alternatieve, neutrale locatie ook moeten volstaan.³⁹

Thuisonderwijzers kiezen daarnaast ook voor veel 'buitenschoolse' activiteiten waar de kinderen in beeld zijn, zoals bijvoorbeeld muziekles, sport en scouting. Die activiteiten zouden in het onderwijsplan kunnen worden opgenomen. Thuisonderwijskinderen zijn op die manier, meer dan andere kinderen, breed in beeld bij verschillende organisaties. Voor de signaleringsfunctie blijft verder het stappenplan verbeterde meldcode kindermishandeling van toepassing.

Bijhouden van de voortgang

De NVvTO vindt kwaliteit van onderwijs belangrijk. Bijhouden van de vorderingen kan daar aan bijdragen. Van ouders mag worden verwacht dat zij de voortgang bijhouden, maar niet hoe. De NVvTO wil de administratieve druk op ouders beperken. Overigens passen verschillende ouders ook nu al bepaalde leerlingvolgsystemen toe. Waar het bij het onderwijs past, kan het inderdaad een geschikt middel zijn. In 2016 concludeerde staatssecretaris Dekker dat toetsing geen doel op zich is en het bijhouden van de vorderingen van het kind ook op een andere manier kan, bijvoorbeeld met een soort alternatief leerlingvolgsysteem van SKT.⁴⁰

Omdat het onderwijs slechts een beperkt aantal kinderen betreft, stellen wij voor dat ouders zelf kunnen kiezen welke manier(en) zij gebruiken om de voortgang van hun kinderen te meten en inzichtelijk te maken. Dat kan bijvoorbeeld (een combinatie van) een leerlingvolgsysteem, een portfolio en tussentijdse toetsing zijn. De manier die zij kiezen moet passen bij het soort thuisonderwijs dat zij geven. De ouders kunnen de methode die zij kiezen voor het bijhouden van de voortgang opnemen en toelichten in hun onderwijsplan, zodat steeds duidelijk is hoe dat bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Zo kunnen ze ook inzichtelijk maken dat ze daadwerkelijk zien waar hun kinderen staan en eventueel bijsturen waar nodig.

Voor thuisonderwijs zouden geen tussentijdse toetsen of de eindtoets PO verplicht gesteld moeten worden, zoals die ook voor ander onbekostigd onderwijs niet verplicht zijn.

---

³⁹ Ook voor 1969, toen huisonderwijs nog in de Leerplichtwet stond, voerde de Onderwijsinspectie het toezicht uit door gesprekken op kantoor. De Stichting Keurmerk Thuisonderwijs kan voor het certificeringstraject ook op een neutrale plek afspreken en ook tijdens de NVvTO-toezichtpilot werd het door de experts die toezicht hielden niet noodzakelijk gevonden om het gezin thuis te bezoeken.

⁴⁰ Algemeen Overleg vaste kamercommissie OCW, 16 maart 2016

Samen voor goed onderwijs

Natuurlijk wil ook de NVvTO dat alle kinderen goed onderwijs krijgen èn goed terecht komen. Maar kan dat dan alleen op een manier die past binnen het bestaande, veilig geachte kader van het 'schooldenken'? Wij vinden dat er juist ook buiten die (school)kaders gekeken moet worden naar mogelijk vernieuwende vormen van goed onderwijs. Het buitenland toont aan dat thuisonderwijs een verrijking van het onderwijsbestel is en kwaliteit biedt, iets waar veel kinderen baat bij kunnen hebben.

We kennen in Nederland onderwijsvrijheid in combinatie met een leerplicht. Daarbij merken we op dat er een maatschappelijke beweging is om van leerplicht naar leerrecht te gaan. Een visie die zeker aansluit op onze visie op onderwijs. Tegelijkertijd zien we in de maatschappij een groeiende roep om algehele vernieuwing in het onderwijssysteem. Dat er dus een wet komt die thuisonderwijs regelt, waarbij ook een (passende) vorm van toezicht wordt ingesteld, vindt de NVvTO logisch.

De vrijheid om scholen op te richten, wordt ingevuld met allerlei innoverende initiatieven. Maar daarbij gaat het om innovatie binnen het bestaande systeem. Het zou ook mogelijk moeten zijn om buiten het kader van een schoolsysteem te kijken naar innovatie van het onderwijs.